

**Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti**

Təsdiq edirəm
Tədris məsələləri üzrə prorektor v.i.e:
_____ dos. Zaur Məmmədov
_____ "_____" _____ 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050113-Musiqi müəllimliyi.

Fakültə: Tarix-coğrafiya və incəsənət

Kafedra: "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət" kafedrası

I. Fənn haqqında məlumat :

Fənnin adı: *S/f Orta əsr musiqi alətləri*

Fənn proqramı: *Lənkəran Dövlət Universitetinin, "Pedaqogika, psixologiya və incəsənət" kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli №01 sayılı iclas protokolu ilə təsdiq edilmişdir*

Kodu:İPFS-B10

Tədris ili: IV (2025-2026) Semestr VII

Tədris yükü: Cəmi: 240 saat. Auditoriya saati 75 saat (45 saat mühazirə , 30 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit :8 kredit

II. Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı,dərəcəsi: Mahmudova İradə Rəsim

Kafedranın ünvanı: Lənkəran ş.,Ə.Məmmədov küçəsi 19, 2 sayılı tədris korpusu

E-mail: mahmudovairade042@gmail.com

III. Tövsiiyə olunan dərslilər və dərslər vəsaitləri:

Əsas ədəbiyyat

Əlavə ədəbiyyat

IV. Prerekvizitlər: Fənnin tədrisi üçün öncədən başqa fənlərin tədris olunmasına zərurət yoxdur.

V. Korekvizitlər: Bu fənnin tədrisi ilə eyni vaxta başqa fənlərin də tədris olunmasına zərurət yoxdur.

VI.Fənnin təsviri və məqsədi: Musiqi və onun tədrisi metodikası fənni dördüncü tədris ilinin VII smestrndə 45 saat mühazirə, 30 saat seminar məşğələsi nəzərdə tutulur. Kursun tədrisində məqsəd musiqi tədrisinin inkişaf etdirilməsi, musiqi tədrisinin təlim prosesində əhəmiyyətinin izah edilməsi, musiqinin tərbiyəvi və estetik imkanlarından istifadə edilməsi,uşaqlarda musiqi dinləmək zövqünün inkişaf etdirilməsi üçün müasir təlim metodlarından istifadə bacarıqlarının öyrədilməsidir.

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmaz, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır

VIII Qiymətləndirmə:Tələbələrin biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə görə və 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024-cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzər alınır.

İmtahan biletinə bir qayda olaraq fənni əhatə edən 5 sual daxil edilir.

Qiymət meyarları aşağıdakılardır:

-10 bal- tələbə keçilmiş materialı dərindən başa düşür, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.

-9 bal-tələbə keçilmiş materialı tam başa düşür, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar.

-8 bal-tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir;

-7 bal- tələbə keçilmiş materialı başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir

-6 bal- tələbənin cavabı əsasən düzgündür.

-5 bal-tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.

-4 bal- tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin fikrini mövzunu izah edərkən bəzi səhvlərə yol verir;

- 3 bal- tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir;

- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.

-0 bal- suala cavab yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri semestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Semestr nəticəsinə görə yekun qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

№	Bal	Qiymət	
		Sözlə	Hərflə
1.	91-100	əla	A
2.	81-90	çox yaxşı	B
3.	71-80	yaxşı	C
4.	61-70	kafi	D
5.	51-60	qənaətbəxş	E
6.	50 və ondan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması:Tələbə Universitetin daxili nizam-intizam qaydalarını pozduqda əsasnamədə nəzərdə tutulan qaydada tədbir görülməkdir.

X. Təqvim-mövzu planı: 75 (45 saat mühazirə, 30 saat seminar)

№	Keçirilən mühazirə mövzularının məzmunu	Müh.	Tarix
---	---	------	-------

1	Mövzu: Azərbaycan milli musiqi alətləri Plan: Azərbaycan xalq çalğı alətlərinin təsnifatı Yaranma tarixinə görə azərbaycan alətləri Mənbə : [1,2,4,6,7,8]	2	
2.	Mövzu: Azərbaycan zərb alətləri Plan: Azərbaycan zərb alətləri haqqında məlumat Azərbaycan zərb alətlərinin növləri. Mənbə : [1,2,4,6,7,8]	2	
3.	Mövzu : Azərbaycan simli alətləri (Qopuz,Çoğur,Çeqanə,Rübab,Bərbət) Plan: Azərbaycan simli alətləri haqqında məlumat. Azərbaycan simli alətlərin növləri Mənbə:[1,2,4,5,6,7,8]	2	
4.	Mövzu: Azərbaycan simli alətləri.(Şirvan tənburu,Çəng,Rud,Səntur,Saz) Plan: Şirvan tənburu,Çəng ,Rud alətinin qutuluşu Səntur və Sazın quruluşu.	2	
5.	Mövzu: Azərbaycan simli alətləri(Tar,Kamança,Qanun,Ud) Plan: Tar və kamança alətinin quruluşu. Qanun və Ud aləti haqqında məlumat Mənbə:[1,2,3,4,6,7,8,9]	2	
6	Mövzu : Azərbaycan nəfəsli alətləri.Qarmon aləti Plan: 1. Azərbaycan nəfəsli alətləri haqqında məlumat. 2.: Azərbaycan nəfəsli alətlərinin növləri. 3.Qarmon aləti. Mənbə:[1,2,3,7,8]	2	
7.	Mövzu: Qədim Azərbaycan alətlərin bərpası.Simli musiqi alətlərinin hazırlanma texnologiyası. Plan: 1.Qədim Azərbaycan alətlərin tədqiqi və bərpası. 2.Azərbaycan Simli musiqi alətlərinin hazırlanması texnologiyası. Mənbə:[1,2,8,9]	2	
8	Mövzu: Orkestrin yaranma tarixi Plan: 1.Orkestr haqqında məlumat 2. Avropa bəstəkarlarının yaradıcılığında orkestrə münasibət. Mənbə:[1,2,3,4,6,7,8,9]	2	
9	Mövzu : Simfonik orkestrin yaranması və fakturası.Simfonik orkestr alətlərinin akustikası. Plan: Simli orkestrin yaranması. Orkestrin tərkibi və akustikası. Mənbə:[1,2,3,4,6,7,8]	2	
10.	Mövzu : Avropa simli alətlərin təsnifatı. Plan: Avropa simli alətləri haqqında məlumat. Simli alətlərin yaranma tarixi və növləri. Mənbə:[1,2,4,5,6,7,8]	2	
11.	Mövzu: Simli alətlər ailəsi(Skripka,alt,violonçel,kontrabas) Plan: Skripka və alt haqqında ümumi məlumat. Violonçel və kontrabas haqqında ümumi məlumat. Mənbə:[1,2,3,4,6,7,8,9]	2	
12.	Mövzu : Kamanlı simlilərin texniki üsulları və fərdi xüsusiyyətləri. Plan: Kamanlı simlilərin texniki üsulları Kamanlı simlilərin fərdi xüsusiyyətləri Mənbə:[1,2,4,5,6,7,8]	2	
13.	Mövzu: Simli orkestr. Plan: Simli orkestrin akustik imkanları. Simli orkestrin partiturası. Simli orkestrin tərkibində alətlər qrupu və simli orkestr üçün yazılmış əsərlər. Mənbə:[1,2,3,4,6,7,8,9]	2	
14.	Mövzu. Ağac nəfəs alətləri. Plan: Ağac nəfəs alətləri haqqında ümumi məlumat Ağac nəfəs alətlərinin növləri Mənbə:[1,2,3,4,6,7,8]	2	
15.	Mövzu: Fleyta, qaboy ailəsi. Plan: Fleyta, qaboy ailəsinə daxil olan alətlərin növləri. Fleyta qaboy ailəsinin fərdi xüsusiyyətləri. Mənbə:[1,2,3,4,6,7,8,9]	2	
16.	Mövzu: Klarnet ,faqot ailəsi Plan: Klarnet ,faqot ailəsinə daxil olan alətlər. Klarnet ,faqot ailəsinə daxil olan alətlərin fərdi xüsusiyyətləri. Simfonik orkestrdə ağac nəfəs alətləri Mənbə:[1,2,3,4,6,7,8,9]	2	
17.	Mövzu : Mis nəfəs alətləri Plan: 1. Mis nəfəs alətləri haqqında ümumi məlumat və növləri. 2. Valtorna ,truba və onlara aid alətlərin fərdi xüsusiyyətləri.	2	

	3. Trombon,tuba və onların fərdi xüsusiyyətləri. Mənbə:[1,2,3,4,6,7,8,9]		
18	Mövzu :Orkestrdə Zərb alətləri Plan:1. Orkestrdə Zərb alətləri haqqında məlumat və növləri. 2.Müəyyən yüksəkliyə malik zərb alətləri və onların fərdi xüsusiyyətləri. Mənbə:[1,2,4,5,6,7,8]	2	
19	Mövzu : Müəyyən yüksəkliyə malik olmayan zərb alətləri Plan: Müəyyən yüksəkliyə malik olmayan zərb alətlərinin növləri. Müəyyən yüksəkliyə malik olmayan zərb alətlərinin fərdi xüsusiyyətləri Mənbə:[1,2,3,4,6,7,8,9]	2	
20	Mövzu : Klavişli və barmaqla çalınan alətlər. Plan: Klavişli və barmaqla çalınan alətlərin növləri. Fortepiano haqqında məlumat. Mənbə:[1,2,3,4,6,7,8,9]	2	
21.	Mövzu : Klavişli və barmaqla çalınan alətlərin fərdi xüsusiyyətləri Plan: Fortepiano,Klavesin və klavikordun fərdi xüsusiyyətləri. Orqan və arfanın fərdi xüsusiyyətləri. Mənbə:[1,2,3,4,6,7,8,9]	2	
22.	Mövzu :Kiçik simfonik orkestr. Plan: Kiçik simfonik orkestrin partiturası. Kiçik simfonik orkestr üçün yazılmış əsərlər. Mənbə:[1,2,4,5,6,7,8]	2	
23.	Mövzu :Böyük simfonik orkestr. Plan: Böyük simfonik orkestrin partiturası. Böyük simfonik orkestr üçün yazılmış əsərlər. Mənbə:[1,2,4,5,6,7,8]	1	
	CƏM:	45s.	

Nö	Keçirilən seminar mövzularının məzmunu	Sem.	Tarix
1	Azərbaycan musiqi alətləri. Azərbaycan zərb alətləri.	2	
2.	Azərbaycan simli alətləri (Qopuz,Çoğur,Çeqanə,Rübab,Bərbət)	2	
3.	Azərbaycan simli alətləri...(Şirvan tənburu,Çəng,Rud,Səntur,Saz) Azərbaycan simli alətləri(Tar,Kamança,Qanun,Ud)	2	
4.	Azərbaycan nəfəsli alətləri.	2	
5.	Qədim alətlərin bərpası. Simli musiqi alətlərinin hazırlanma texnologiyası. Orkestrin yaranma tarixi.	2	
6.	Simfonik orkestrin yaranması və fakturası.Simfonik orkestr alətlərinin akustikası.	2	
7.	Avropa simli alətlərin təsnifatı. Simli alətlər ailəsi(Skripka,alt,violonçel,kontrabas)	2	
8.	Kamanlı simlilərin texniki üsulları və fərdi xüsusiyyətləri. Simli orkestr.	2	
9.	Ağac nəfəs alətləri.	2	
10.	Fleyta, qaboy ailəsi. Klarnet ,faqot ailəsi	2	
11.	Mis nəfəs alətləri.	2	
12.	Orkestrdə Zərb alətləri. Müəyyən yüksəkliyə malik olmayan zərb alətləri.	2	
13.	Klavişli və barmaqla çalınan alətlər.	2	
14.	Klavişli və barmaqla çalınan alətlərin fərdi xüsusiyyətləri Kiçik simfonik orkestr.	2	
15.	Böyük simfonik orkestr.	2	
	CƏM:	30s.	

XI.Fənn üzrə tələblər,təpşiriqlər:

“Orta əsrlə musiqi alətləri”fənni üçün tərtib olunan fənn proqramının məqsədi tələbələri “Alətsünlük” haqqında anlayış,alətlərin növləri, quruluşu,eləcədə, qədim alətlərin bərpası, “Xalq çalğı alətləri “ orkestri,”Simli orkestr” in quruluşu,alətləri və partiturası haqqında məlumat verməkdən ibarətdir.Fənn tədrisinin əsas məqsədi tələbələrə uyğun olaraq müəllim kimi formalaşmasına,biliklərə yiyələnməklə onların estetik zövqünü ,musiqi mədəniyyətini yüksəltməkdən ibarətdir.

XII.Fənn üzrə təlimin nəticələri:

- Qədim çalğı alətlərinin növləri və tarixini öyrənir;
- Azərbaycan xalq çalğı alətlərinin təsnifatının öyrənir;
- Zərb alətləri,nəfəsli alətlər və simli alətlər haqqında məlumat toplayır;
- Azərbaycan xalq çalğı alətləri və simli orkestrin tərkibi haqqında məlumatlandırılır;
- Qədim alətlərin bərpası haqqında məlumat toplayır;
- Simli musiqi alətlərinin hazırlanma texnologiyasını öyrənir.

XIII. İmtahan sualları:

1. Azərbaycan xalq çalğı alətlərinin təsnifatı
2. Yaranma tarixinə görə azərbaycan alətləri
3. Zərb alətləri haqqında məlumat
4. Zərb alətlərinin növləri.
5. Azərbaycan simli alətləri haqqında məlumat

6. Azərbaycan simli alətlərin növləri(Qopuz,Çoğur,Çəqanə,Rübab,Bərbət)
7. Azərbaycan simli alətlərin növləri(Şirvan tənburu,Çəng,Rud,Səntur,Saz)
8. Azərbaycan simli alətlərin növləri(Tar,Kamaça,Qanun,Ud)
9. Azərbaycan nəfəsli alətləri haqqında məlumat.
10. Azərbaycan nəfəsli alətlərinin növləri.
11. Qarmon aləti haqqında məlumat
12. Qədim alətlərin tədqiqi və bərpası.
13. Simli musiqi alətlərinin hazırlanması texnologiyası.
14. Orkestr yaranma tarixi.
15. Simfonik orkestrin yaranması.
16. Simfonik orkestrin tərkibi və akustikası.
17. Simli alətlər haqqında məlumat,yaranma tarixi.
18. Skripka və alt haqqında ümumi məlumat.
19. Violonçel və kontrabas haqqında ümumi məlumat.
20. Kamanlı- simlilərin texniki üsulları .Kamanlı-simlilərin fərdi xüsusiyyətləri.
21. Simli orkestr haqqında . Simli orkestrin tərkibində alətlər
22. Ağac nəfəs alətləri haqqında ümumi məlumat
23. Fleyta qaboy ailəsi və fərdi xüsusiyyətləri.
24. Klarinet, faqot ailəsi və onların fərdi xüsusiyyətləri.
25. Mis nəfəs alətləri haqqında ümumi məlumat və növləri.
26. Valtorna ,truba ailəsi və onlara aid alətlərin fərdi xüsusiyyətləri.
27. Trombon,Tuba alətləri və fərdi xüsusiyyətləri.
28. Orkestrdə Zərb alətləri haqqında məlumat və növləri.
29. Müəyyən yüksəkliyə malik zərb alətləri və onların fərdi xüsusiyyətləri.
30. Müəyyən yüksəkliyə malik olmayan zərb alətlərinin fərdi xüsusiyyətləri.
31. Klavişli və barmaqla çalınan alətlərin növləri.
32. Fortepiano,klavisin və klavkord alətləri və fərdi xüsusiyyətləri
33. Orqan və arfa aləti və fərdi xüsusiyyətləri.
34. Kiçik simfonik orkestr
35. Böyük simfonik orkestr.

XIV.Kollokvium sualları:

I kollokvium:

1. Azərbaycan xalq çalğı alətlərinin təsnifatı
2. Yaranma tarixinə görə azərbaycan alətləri
3. Zərb alətləri haqqında məlumat
4. Zərb alətlərinin növləri.
5. Azərbaycan simli alətləri haqqında məlumat
6. Azərbaycan simli alətlərin növləri(Qopuz,Çoğur,Çəqanə,Rübab,Bərbət)
7. Azərbaycan simli alətlərin növləri(Şirvan tənburu,Çəng,Rud,Səntur,Saz)
8. Azərbaycan simli alətlərin növləri(Tar,Kamaça,Qanun,Ud)
9. Azərbaycan nəfəsli alətləri haqqında məlumat.
10. Azərbaycan nəfəsli alətlərinin növləri.
11. Qarmon aləti haqqında məlumat
12. Qədim alətlərin tədqiqi və bərpası.
13. Simli musiqi alətlərinin hazırlanması texnologiyası.
14. Orkestr yaranma tarixi.
15. Simfonik orkestrin yaranması.

II kollokvium:

1. Simli alətlər haqqında məlumat,yaranma tarixi.
2. Skripka və alt haqqında ümumi məlumat.
3. Violonçel və kontrabas haqqında ümumi məlumat.
4. Kamanlı- simlilərin texniki üsulları .Kamanlı-simlilərin fərdi xüsusiyyətləri.
5. Simli orkestr haqqında . Simli orkestrin tərkibində alətlər
6. Ağac nəfəs alətləri haqqında ümumi məlumat
7. Fleyta qaboy ailəsi və fərdi xüsusiyyətləri.
8. Klarinet, faqot ailəsi və onların fərdi xüsusiyyətləri.
9. Mis nəfəs alətləri haqqında ümumi məlumat və növləri.
10. Valtorna ,truba ailəsi və onlara aid alətlərin fərdi xüsusiyyətləri.
11. Trombon,Tuba alətləri və fərdi xüsusiyyətləri.
12. Orkestrdə Zərb alətləri haqqında məlumat və növləri.
13. Müəyyən yüksəkliyə malik zərb alətləri və onların fərdi xüsusiyyətləri.
14. Müəyyən yüksəkliyə malik olmayan zərb alətlərinin fərdi xüsusiyyətləri.
15. Klavişli və barmaqla çalınan alətlərin növləri.

S/f Orta əsr musiqi alətləri fənninin sillabusu 050113-Musiqi müəllimliyi” ixtisası (proqramı) üzrə tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.Sillabus “Pedaqogika, psixologiya və incəsənət” kafedrasının 12 sentyabr 2025-ci il tarixli iclasında (protokol №01) müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir.

Fənn müəllimi:

b/m. İ.R. Mahmudova

Kafedra müdiri:

dos. A.X.Əliyev